

**ОСОБЛИВИ ЦІННОСТІ ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ (ОЦЗ) НА ЛІСОВИХ ТЕРИТОРІЯХ:
ГОЛОВНА ІДЕЯ, КРОКИ ЩОДО ВИЯВЛЕННЯ**

*Череповський М. В., студент 3 курсу, ОС «Бакалавр»,
спеціальність «Лісове господарство»*

*Кременецька Є. О., к. с.-г. н., доцент
Сумський національний аграрний університет*

**HIGH CONSERVATION VALUES (HCVs) IN THE FOREST TERRITORIES: MAIN
IDEA, STEPS TO IDENTIFY**

Cherepovsky M. V., 3rd year student, Bachelor's degree, specialty "Forestry"

*Kremenetska E. O., PhD (Agricultural Sciences), Associate Professor
Sumy National Agrarian University*

У 90-х роках ХХ ст. міжнародна природоохоронна спільнота безперервно шукала механізми, що дозволили б зберегти лісові екосистеми нашої планети. В наш час, лісова сертифікація передбачає, що лісові господарства мають бути одночасно економічно вигідними, і сприяти збереженню біорізноманіття й соціальних функцій лісів.

Концепція «Особливих цінностей для збереження» (далі ОЦЗ) з'явилася лише нещодавно, а саме у 1999 році. Вона була запропонована Лісовою Опікунською Радою, і зобов'язала лісопромислові компанії, які бажають отримати сертифікат відповідно до схеми FSC[®], до збереження ОЦЗ на підпорядкованих їм територіях.

Головна ідея цієї концепції полягала у ідентифікації особливо цінних об'єктів для збереження. Території, на яких знаходяться ці об'єкти, повинні бути під охороною та мати збалансоване використання. Отже, метою Концепції ОЦЗ є розробка і впровадження методу ідентифікації ОЦЗ та відповідного господарювання на таких територіях, щоб зберегти і збільшити їх екологічні й соціально-економічні цінності. До лісових територій із ОЦЗ відносяться території, які мають виняткове значення або важливість. Господарювання на цих територіях повинно відбуватися так, щоб зберегти або навіть покращити виявлені ОЦЗ.

Добровільна лісова сертифікація за схемою FSC[®] проходить в декілька кроків. Першим кроком лісопромислових компаній буде проведення спеціальних заходів з ідентифікації лісових територій з ОЦЗ, відповідно до Принципу 9 (Принципів і критеріїв відповідального управління лісами) [1]. Другим кроком, після виявлення таких територій, спеціалісти лісового господарства розробляють програму збереження властивостей цінних лісових територій, а також моніторингу за їхнім станом. При цьому усі зацікавлені сторони мають переконатися в тому, що на територіях певного підприємства була здійснена ідентифікація лісових територій із ОЦЗ. Третім кроком повинна бути розробка плану ведення господарства на цих територіях для підтримання їх функціонування, і поряд з цим, покращення їхніх екологічних чи соціально-економічних властивостей [2].

Саме зараз зростає зацікавленість в сертифікації за системою FSC[®]. Тому актуальною стала розробка національних концепцій щодо ідентифікації ОЦЗ на лісових територіях, а також їх практичне застосування. В багатьох країнах ця концепція вже вибудовується, із врахуванням національної специфіки.

Перспектива створення каркасу усіх лісових територій із наявними ОЦЗ, за рахунок створення схем їхнього розташування, здається досить гарною. Спочатку можна було б виділити окремі території, а потім поєднати їх екологічними коридорами на рівні лісогосподарського підприємства, а потім і на рівні області. Для України це сприяло б ефективнішому впровадженню стійкого управління лісами у практику.

На теперішній час в лісгоспах зібралось достатньо різнопланової інформації для ідентифікації ОЦЗ різних категорій. Наявні дані про об'єкти ПЗФ, місця оселень тварин та зростання рослин, які занесені до «Червоної книги України», захисні ліси, про традиційно-культурні об'єкти ідентичності громади та інші. Тому державним підприємствам варто було

б проводити дослідження для виділення лісових територій із ОЦЗ, враховуючи те, що раніше таких досліджень не проводилось.

Категорії ОЦЗ наведені в посібнику «Особливо цінні для збереження ліси: визначення та господарювання» [3]. Це 6 категорій цінностей, з яких друга не виділяється в Україні.

Підсумовуючи все вище сказане, очевидним стає те, що тема сертифікації за схемою FSC® є актуальною як в Україні, так і в усьому світі. Але для цього лісогосподарським підприємствам потрібно навчитися й долучити до систем ведення господарства ідентифікацію особливих цінностей для збереження на лісових територіях. Це дасть можливість не тільки отримати сертифікат, який відкриє підприємству нові можливості, а й зберегти і покращити екологічні й соціально-економічні властивості особливих цінностей лісових екосистем.

Список посилань

1. FSC® національний стандарт для України (FSC-STD-UKR-01-2019 V 1-0 (набув чинності з 30 березня 2020 р.) [електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ua.fsc.org/preview.fsc-std-ukr-01-2019-v-1-0-fsc.a-1013.pdf>

2. Бондарук Г. В. Рекомендації з лісової сертифікації лісогосподарських підприємств. / Г. В. Бондарук, І. Ф. Букша. Харків: УкрНДІЛГА. 2010. 73 с.

3. Особливо цінні для збереження ліси: визначення та господарювання. [практичний посібник WWF для України / 2-га редакція], 2008. 146 с. [електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://d2ouvy59p0dg6k.cloudfront.net/downloads/oczl.pdf>

УДК 630*2

ЛІСІВНИЦТВО: ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТА МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ ДИСЦИПЛІНИ

Кременецька Є.О, к. с.-г. н., доцент, доцент кафедри садово-паркового та лісового господарства

Сумський національний аграрний університет

У ХХ столітті у класичних підручниках з лісівництва [1-5] під лісівництвом розуміли науку про природу лісу, методи його вирощування, покращення та підвищення продуктивності. Лісівництво спрямовує студентів відновлювати ліс головними (господарсько-цінними породами), за Г. Ф. Морозовим «під час виробництва» рубок головного користування або «одразу після них». Перевагою при цьому має бути поява природного поновлення головних порід за допомогою заходів сприяння цьому заходу. Раніше курс лісівництва складався із 2 умовних частин: лісознавства (вчення про природу лісу) та власно лісівництва (розробка наукових основ техніки та технології вирощування лісу) у різних природних та виробничо-економічних умовах. Курс лісівництва ще мав назву «загальне лісівництво».

На сучасному етапі розвитку суспільства, міжнародною спільнотою лісівників під терміном «Лісівництво» (англ. *Silviculture*) прийнято розуміти теорію і практику створення, росту, складу, здоров'я та якості лісів і вкритих лісом територій на засадах сталого розвитку з метою задоволення різноманітних визначених цінностей і потреб землевласників і суспільства [6].

В умовах України мета вивчення дисципліни «Лісівництво» полягає в тому, щоб навчити студентів застосовувати теоретичні знання щодо вибору систем та способів рубок головного користування та рубок формування і оздоровлення лісів під час застосування у практичній діяльності щодо вирощування цінних та високопродуктивних лісів майбутнього.

Після вивчення базового курсу дисципліни «Лісівництво» студенти можуть обирати для подальшого вивчення прикладні курси лісівництва: гірське лісівництво, степове лісівництво, регіональне лісівництво, рекреаційне лісівництво, соціальне лісівництво, природоохоронне лісівництво тощо. Дисципліна «Лісівництво» є самостійним курсом професійної підготовки фахівців лісового господарства, цю дисципліну не можна